

Jarzęcka, Joanna

"NTM - Schriftenreihe für Geschichte der Naturwissenschaften Technik und Medicin", R. 1972, 1973, 1974 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/2, 371-372

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„NTM — SCHRIFTENREICHE FÜR GESCHICHTE DER NATURWISSENSCHAFTEN
TECHNIK UND MEDICIN” R. 1972, 1973, 1974

W numerze 4/1972 „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” zamieścił opracowany przez Janusza Kosteckiego przegląd treści wyżej wymienionego półrocznika wydawanego w NRD, który poświęcony jest historii nauk przyrodniczych, techniki i medycyny. Dziś kontynuujemy omawianie sześciu kolejnych numerów tego czasopisma.

Wewnętrzny podział poszczególnych zeszytów omawianego periodyku nie uległ w zasadzie żadnym zmianom i nadal prezentowane są w nim trzy działy: artykuły, kronika i recenzje. Dział artykułów otwierają — zgodnie z tradycją pisma — nekrologi; zamykają — życzenia urodzinowe, składane nestorom nauki (nie tylko niemieckiej), a zaopatrywane zazwyczaj w krótki życiorys uczonego.

W części pierwszej periodyku dominują nauki ścisłe. Do obszerniejszych w tej grupie należą: artykuł Waltera Purkerta o strukturach matematycznych pt. *Zur Genesis des abstrakten Körperbegriffs* (z. 1/1973 oraz z. 2/1973) czy dwie prace Wolfganga Matthäusa z dziedziny hydroakustyki: *Die Kenntnisse über die Schallausbreitung im Wasser* (z. 2/1972) i *Experimente zur Messung der Schallgeschwindigkeit im Wasser...* (z. 2/1973). Warto tu jeszcze zwrócić uwagę na artykuł Rainera Schlimminga, przedstawiający chronologicznie dotychczasowy przebieg badań na świecie nad teorią pól grawitacyjnych, pt. *Zur Geschichte der ebenen Gravitationswellen, einer Lösungsklasse der Einsteinschen Gleichungen* (z. 2/1973). Obchody rocznicy kopernikańskiej sprawiły, że artykuły z dziejów astronomii dotyczą głównie Kopernika. Znajdujemy wśród nich pracę Dietera B. Herrmanna pt. *Die Copernicus-Biographie von Georg Christoph Lichtenberg* (z. 1/1974), który został przedstawiony przez autora na zorganizowanych przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN *Colloquia Copernicana* (Toruń 1973).

Drugą co do liczebności reprezentowanych na łamach „NTM” artykułów jest grupa nauk biologiczno-medycznych. Występują w tej grupie i opracowania biograficzne, jak np. obszerny artykuł Rudolfa Möllera o zoologu i znawcy kopalnej fauny z okresu Oświecenia pt. *Johann Ernst Immanuel Walch. Sein Leben und wissenschaftliches Werk* (z. 2/1972 oraz z. 1/1973), jak też artykuły problemowe, np. poświęcona zagadnieniom zmienności publikacja pióra Gottfrieda Zirnsteina *Das Problem der Artveränderung von Darwin bis zur Begründung der Mutationstheorie* (część I: z. 2/1974) czy wkraczający w dziedzinę praktyki i etyki lekarskiej w starożytności artykuł Dietharda Nickela *Ärztliche Ethik und Schwangerschaftsunterbrechung bei den Hippokratikern* (z. 1/1972).

Zwiększona — w stosunku do poprzednich roczników (1970—1971) — jest ilość artykułów poświęconych historii nauk technicznych i ich zastosowaniom praktycznym; przy czym znajdują się one niejednokrotnie na pograniczu z inną dyscypliną. Należy do nich artykuł Fritza Welscha *Zur Entstehung der Soda-industrie in Deutschland* (z. 2/1972) czy Heike Reishausa *Der Einfluss der Chemiemonopole auf die Aufgabenstellung der chemisch-technischen Reichsanstalt während der Weimarer Republik* (tamże).

Problematykę ogólną rozwoju nauki reprezentują artykuły z zakresu filozofii nauki, metodologii, organizacji nauki i dydaktyki. Wymieńmy w tym miejscu — jedyny zresztą — artykuł w języku angielskim Karla H. Niebyla ze Stanów Zjednoczonych pt. *The Historical and Material Base for Revolutionary Change in Scientific Methodology* (z. 1/1972) czy przyczynek Güntera Kröbera *Zur Einheit von Logischem und Historischem bei der Erforschung der Wissenschaftsentwicklung* (z. 1/1974). Artykuł Dorothei Goetz *Der Anteil des Pietismus an der Herausbildung des naturwissenschaftlichen Unterrichts im 18. Jahrhundert* (z. 2/1974) jest odbiciem dużego zainteresowania nauki NRD-owskiej pietyzmem

protestanckim, któremu właśnie — w świetle najnowszych badań — przypisać należy wiodącą rolę we wczesnym okresie rozwoju Oświecenia w Niemczech.

Jeden z zeszytów (1/1974) poświęcony został XIV Międzynarodowemu Kongresowi Historii Nauki w Tokio. Większość zawartych w nim artykułów ma charakter przyczynków, często cennych i opartych na materiale źródłowym; do rzadkich ujęć syntetycznych należą: artykuł Iriny Winter *Zur Entwicklung sozialen Denkens in der klinischen Medizin des 19. Jahrhunderts*, czy artykuł Martina Guntaus i Eberharda Wächtlera *Die geologischen Wissenschaften an der Bergakademie Freiberg in der Periode der industriellen Revolution*, czy wkraczający w dziedzinę powszechnych dziejów nauki artykuł Dietricha Tutzkego *Zur geschichtlichen Entwicklung der medizinischen Statistik*.

Część kronikarska „NTM” omawia dość wyczerpująco wydarzenia z historii nauki na terenie NRD, a także udział historyków nauki z NRD w imprezach zagranicznych. M.in. znajdziemy tam skromną relację z toruńskich *Colloquia Copernicana*. Brak natomiast niemal zupełnie wzmianek o wydarzeniach z historii nauki tak w krajach socjalistycznych, jak i w kapitalistycznych. Natomiast w części recenzyjnej znajdujemy sporo omówień pozycji książkowych, wydawanych również poza granicami NRD, a głównie w RFN, Stanach Zjednoczonych i Związku Radzieckim. Odnośnie tych ostatnich dziwić może niejednorodność w podawaniu danych bibliograficznych; raz spotykamy transkrypcję, innym razem druk w wersji oryginalnej. Uderza brak — poza jednym wyjątkiem — recenzji książek z historii nauki wydawanych w językach romańskich; grupę słowiańską reprezentują z kolei wyłącznie pozycje wychodzące w ZSRR, nie licząc dwóch książek autorów czeskich. Podobnie jak w latach 1970—1971 nie została zrecenzowana na łamach „NTM” żadna pozycja polska.

Joanna Jarzęcka